

Адела Пеева: Не ми прощават, че отнемам от хорските илюзии

Автор: Валентина Петкова

Предложиха ми да преименувам филма си „В търсене на Списаревски“ на „Чий е този Списаревски?“, вероятно поради преднамерена нагласа към героя ...

* Родена е в Разград.

* Завършила е кинорежисура в Академията за театър, кино, радио и телевизия в Белград.

* След 1991 г. учредява продуцентска къща "Адела Медия", която създава над 30 документални филма.

* Пеева е единственият български режисьор, печелил номинации за Наградата на Европейската филмова академия с "Чия е тази песен?" (2003) и "Развод по албански" (2007).

- Г-жо Пеева, как се случи, та нито един от последните ви документални филми не остави равнодушна българската публика. Напротив, събудиха духовете и предизвикаха разделение и полемика в обществото ни?

- Моят консултант на филма за Списаревски, полк. Недялков, към края на работния процес ми каза - "Това не е филм, а кауза". Той бе искрено озадачен, че посветих на филма толкова много труд, сили и време. От сърце се смях на признанието му. Откровено казано, не ми беше минавало през ума. Но беше точно. Истината е, че аз не мога да правя филмите си по друг начин.

- С какво героите, за които разказвате - най-успешният кмет на София Иван Иванов, летецът Димитър Списаревски и др. от недалечното ни минало, превъзхождат съвременниците ни?

- Когато снимах филма "Чия е тази песен?" на Петрова нива, бяха се събрали много хора, които свиреха и пееха. Когато чу песента от филма, една жена ми каза: Това е българската песен "Ясен месец", в нея истинските мъже са вървели напред. Попитах я какво означава истински мъже? А тя ми отговори - "Както едно време, истинските българи. Истинският българин държи на думата си. Като каже нещо - прави го".

- Каква е каузата на филма за Списаревски - летецът, който по време на войната при бомбардировките над София на 20 декември 1943

ПОДКАТЕГОРИИ

Архив (5)

Демографска политика (48)

Земя българска (54)

Какви жени (56)

Какви мъже (106)

Национална сигурност (134)

Образование и култура (428)

Политика и икономика

-> Думи и дела (1225)

-> Избори 2009 (76)

-> Избори 2011 (12)

-> Избори 2013 (50)

-> Избори 2014 (28)

-> Избори 2015 (1)

Слава (17)

ОШЕ

Режисьорът Светослав Овчаров: Нито една война не може да бъде спечелена

Трудовак, кашик, герой

Българските енциклопедии – досега, малко за тях, много на душманите

Константин Константинов – майстор на изящната словесност

Не пипайте манастирската ракия, ще ви изсъхнат грешните ръце

[Виж повече](#)

ВИДЕО

Бунтът на бежанците в Харманли

Красимир Каракачанов - президентски дебати

г. **разбива със самолета си американска лелята крепост?**

- Във филма аз исках да покажа на обществото, че трябва да говорим за миналото си откровено. А това е възможно само ако се вземат различни гледни точки. Оказа се, че хората не говорят еднозначно за Списаревски. Аз имах избор: или да направя филм за паметник, или филм за човек. Избрах второто. Намерих негови адютанти и съпруги на негови колеги, които до днес помнят какъв хубав и смел мъж е бил.

- **И само на 27 години, когато след тарана е загинал, а останките му са намерени някъде около Пасарел?**

- Да, и за този малък къс от живота му аз трябваше да направя филм. Когато започвам работа върху който и да е от филмите ми, не си казвам - "Сега ще направя нещо голямо и значимо". Обикновено идеята ми е свързана с нещо конкретно и малко на пръв поглед. И докато го правя, мисля само за филма, а не как да учудя света. Но като се зароя в темата, постепенно тя започва да расте и става голяма и значима. Така стана и със Списаревски. Постепенно в разговорите си с хората установих колко различни са гледните им точки и колко различно е възприемането на героя. Според едни той се е блъснал в американския самолет умишлено. Според други това е станало, без да го иска. Според трети е прелетял отгоре, според четвърти отдолу... Всъщност никой не знае какво точно е станало там горе. Може би е така. Може би е иначе. Но в края на краищата виждаш как пред очите ти се гради герой, който се превръща в мит. Списаревски е прекрасен мит, но мит.

- **Т.е. вашият филм поставя под съмнение истински герой ли е Списаревски или измислен? Което апропо не за пръв път се случва в нашата история.**

- В края на 1943 г., по време на войната, народът е бил в истинска безпътица. В онези дни, когато всички са ужасно объркани и върху главите им се изсипват бомби, само 24 часа са били необходими на царската пропаганда, за да се сети, че "случилото се със Списаревски може да бъде използвано, за да се вдигне духът на народа", както казва племенникът му. И след някой и друг ден България се събужда залята с афиши и картички за героя, който е изгорял в небето за народа си.

- **На практика царската пропаганда го превръща в герой?**

- Да. Същото, което става и сега. През годините отношението към Списаревски се е променяло. След като царската власт го обявява за герой, той става митът камикадзе. Хората са държали снимката му в домовете си като икона. След 1944 г. властта го обявява за фашист и той е забравен. Няколко години след идването на демокрацията той отново става герой. Каква всъщност е истината?

- **Има ли по-важно от истината?**

Българи
29,081 likes

Like Page

Share

Be the first of your friends to like this

- Важно е обществото ни да разбере, че трябва да говорим за миналото си откровено и отвъд клишето както за светлите, така и за сенчестите моменти. Да разбере как се пише историята и за какво се (зло)употребяват героите. И да се научим да вземаме всички гледни точки, колкото и болезнено да е това. Ако не го направим, ще злоупотребяваме с историята. А това ще ни доведе или до методите на комунизма, или на фашизма. Списаревски и филмът за него са един лакмус на процесите, които протичат в нашето общество. Филмът се оказва дисекция на днешния ден. Или както каза проф. Искра Баева - "Показва накъде отиваме и какви опасности за обществото крие употребата на историята. Какви тревоги трябва да имаме за настоящето и близкото бъдеще".

- Какъв е вашият Списаревски?

- Моят Списаревски е млад, много хубав, весел, чаровен, буен, способен да направи много неща. Самият факт, че той, както и други летци, излитат 10 срещу 100 и знае, че като отиде там, може и да не се върне, говори твърде много. Той не е имал семейство, но е харесвал и е бил много харесван от жените. Голямата му любов е Фроса Каблешкова, за която той казва: "Тя е изстребител над изстребителите, където и да отида, ме преследва." Един от героите във филма нарича Списаревски Цезар. Друг - икономически емигрант в Словакия и бивш военен - когато пуска любимия му марш, застава до касетофона и се разплаква. Никога не съм виждала човек, който така да съпреживява марш.

- Как си обяснявате тази реакция?

- С това, че хората продължават да използват героите, за да проектират върху тях мечтите си, липсите си. Те бленуват една виртуална, мечтана държава, до която се опитват да се доберат. Държава на велики личности, истински или въображаеми - но от миналото. И се разплакват, когато осъзнаят, че това не е възможно. Така както плаче Любо, когато слуша любимия марш на Списаревски или както плаче Боян Расате, когато на финала на филма пред него се появява "истинският Списаревски". Питам се, има ли значение кой плаче? Един националист, икономически емигрант или родолюбец? Според мен въпросът е защо плачат? Както върви, все повече хора ще плачат... Ако тръгна да заснемам всички плачещи за великото ни минало, които са принудени да живеят в днешното ни мизерно, позорно, лъжливо всекидневие, няма да ми стигне животът... Но хората се сърдят на мен.

- Защо ви се сърдят?

- Защото съм показала Списаревски не такъв, какъвто е през техните очи. А те не искат това. Те си искат героя. Явно бръкнах в рана, когато на първи план изкарах човека Списаревски.

- Не смятате ли, че във филма си сте отделили прекалено голямо внимание на националисти, които слагат върху знамената и тениските си лика на Списаревски?

- Оказа се, че младите, които са най-чувствителни на тема Списаревски, са националисти. Да, имаме проблем, и то сериозен. Както едно от момчетата от БНС каза - "Майка ми не разбира тези идеали. Хората ни викат фашисти. Ние не сме фашисти, ние сме българи, патриоти". В същото време обаче знакът, който носят на ръката си, наподобява свастика. Нещата не са еднозначни. Но ги показвам такива, каквито са. Не случайно сценаристът Георги Бранев ми написа от Париж: "Много е хубав този филм. Показва каква е днешна България".

- Днешният ни свят не е ли много по-космополитен? Патриотизмът няма ли вече други измерения?

- В България продължава да вирее един латентен национализъм. Нашият космополитизъм е много странен. Ние искаме светът да се отваря за нас и ние да ходим навсякъде, но никой да не идва тук. Не сте ли забелязали как след една-две чаши на маса започваме да говорим как преди турците са ни клали, а днес циганите са ни виновни. Това е чиста проба нетърпимост и ксенофобия, които са потиснати.

- Имате ли отговор защо в недалечното ни минало е имало управленци, които са загърбвали всичко лично и са се посвещавали на народа си. А днес всеки гледа само себе си?

- Ужасно е това чувство, че нашите политици, държавници, парламентаристи нямат визия, нямат идея. Живеят като че ли от днес за утре. Политиците трябва да се научат да мечтаят. Хората от филмите ми имат представа какво искат, но тъй като страната, в която живеят, им дава единствено възможността за чувство за безброй липси, те се стремят да компенсират действителността с нереални неща. И, естествено, ще продължат да бъдат обидени на всички, които според тях се опитват да им отнемат героя и тази илюзия. Аз ги разбирам и не им се сърдя, защото върху кого друг ще излеят гнева си, ако не върху този, който бърка в раната им.

- Смятате ли, че филмите ви могат да променят хората?

- Един голям кинорежисьор по повод професията си беше казал: "Трябва да решиш какво искаш с филмите си: да правиш кариера, да правиш пари или да промениш света". С филми, които вървят срещу течението кариера не се прави, пари също - особено с документално кино. Лаская се, че може би искам да променя света! И за да не прозвучи много патетично и самонадеяно, ще ви разкажа какво ми се случи с филма "Чия тази песен?". Бях си повярвала, че хората от Балканите, като видят филма и колко сме смешни и абсурдни с претенциите си за собственост върху една песен, биха могли да станат по-толерантни един към друг. Но след прожекцията на филма на фестивала в Карлови Вари, където имаше и доста албанци, те дойдоха при мен и ме попитаха съвсем искрено: "Видяхте ли колко са нетолерантни сърбите, не са като нас албанците!" Нищо не се беше променило след филма ми... Но аз продължавам да опитвам. Не знам доколко този филм има връзка с предишните, но ще ви

3/21/2017

Адела Пеева: Не ми прощават, че отнемам от хорските илюзии - Българи - Народ и елит

кажа, че след премиерата ми предложиха да го преименувам от "В търсене на Списаревски" в "Чий е този Списаревски?".

По в-к Труд